सन्माननीय माघार

एक कॉलेज होतं. त्यात एक मुलगी होती. कथेतली मुलगी, आणि तीही नायिका, सुंदरच असायला पाहिजे नाही का? माधुरी दिक्षित सारखी होती म्हणू की सिन्डी क्रॉफर्ड सारखी? कल्पनाच करायची तर स्वर्गातल्या अप्सरांची का करु नये? तुम्हीही माझ्याशी सहमत झालात ना? पण तरीही मी तसे काही एक करणार नाहीये.

ही मुलगी फक्त सुंदर होती. ती गोरी होती का काळी?; उंच होती का ठेंगणी?; चॉकलेट आईस्क्रीम खाणारी होती का डाएट कोक पिणारी होती?; ती साडी/सलवार-कमीझ/जीन्स यापैकी काय घालत असे?, हे पण मी सांगणार नाहीये.

शेक्सपिअरच्या मते सौंदर्य हे पाहणाऱ्याच्या दृष्टीत असते. ती मुलगी त्या कॉलेजच्या दृष्टीने सुंदर होती, हे महत्वाचे आहे. तुमच्या दृष्टीने सुंदर असलेली मुलगी डोळयापुढे आणा. स्वत:ची छबी डोळयासमोर आणली तरी चालेल. या दोन पैकी एक करणे जरुरी आहे. कारण ते ही कथा वाचण्याच्या दृष्टीने पूरक ठरणार आहे.

हे कॉलेज खूप फॉरवर्डही नाही आणि खूप बॅकवर्डही नाही. सिनेमात कसे कथेला अनुरुप कॉलेज असते, तसेच हे कॉलेज आहे.

तर ही सुंदर मुलगी ..... हो! मी आत्ताच सांगून टाकतो, मी तिचे नांवही सांगणार नाहीये. कसे सांगणार? मला तुमच्या मनातल्या सौंदर्यवतीचे किंवा तुमचे नाव कुठे माहित आहे? तर ही सुंदर मुलगी एक दिवस टेबल टेनिस खेळायला गेली जिममध्ये. तेथे पुष्कळ विद्यार्थी व विद्यार्थिनी निरनिराळे खेळ खेळत होते, व्यायाम करीत होते. टेबल टेनिस विभागात मात्र कोणीच दिसत नव्हते. तेथे तिची मैत्रिण आलेली नव्हती म्हणून निराश होऊन परत जाण्यासाठी ती वळतच होती तेव्हां एका तरुणाने तिला हाक दिली. तीची हरकत नसेल तर तो तिच्याशी खेळायला तयार होता. ती विचारात पडली.

तो कॉलेजचा टी टी चॅम्प होता. 'खेळायला काय हरकत आहे?', ती मनात म्हणाली, 'तो आपल्याला हरवेल. मग काय झाले? मैत्रिणींबरोबर सुद्धा कधी कधी मी हरत नाही कां?' तिने मनाचा विरोध दामटण्याचा प्रयत्न केला पण विरोधी मनाने उचल खाल्ली, 'मुलाबरोबर खेळायचं? नको गं बाई! आपल्या होकाराचा भलताच अर्थ काढला जायचा.'

दुसऱ्या दिवशी ती खेळायला आली तर हे महाशय पुन्हा हजर. तो वाय. एम्. सि. ए. मध्ये सरावासाठी जात असे. तेथे टेबल्स चांगली होती. शिवाय त्याच्या दर्जाचे खेळाडू तेथेच जात असत. काल खरे म्हणजे भीडेस्तव ती त्याच्याबरोबर खेळली होती. आज त्याची येथली उपस्थिती अपेक्षित नव्हती. त्याने 'खेळते का?' म्हणून विचारले. तिने आजूबाजूला पाहिले. इतर खेळाडू होते पण काही अंतरावर होते. तो तिच्याशी बोलतो आहे, एवढेच त्यांना कळत असले पाहिजे. उजव्या बाजूला, अंतरावरच, ५-६ मुलांचा एक घोळका त्यांच्याकडे पाहत होता. त्याचेच मित्र होते. त्यातल्या काही जणांना काल तिने त्याच्याबरोबर जातांना पाहिले होते.

दुसऱ्या मनानं पुन्हा ताबा घेतला, 'असं काय करतेस. कॉलेजचा चॅम्प तो! सर्वांसमोर केलेली त्याची विनंती धुडकावून लाविली तर त्याचा अपमान नाही का होणार?' भीडस्त मनाचा विजय झाला,' चैंम्पिअनबरोबर खेळायची संधी पुन्हा थोडीच मिळणार आहे', असा विचार करुन

सुहास्य मुद्रेने खेळण्यास होकार दिला. झटपट पाच गेम संपले. सर्व त्यानेच जिंकले. ती फार थकून गेली होती. तिने त्याचे आभार मानून निरोप घेतला.

कालची गोष्ट वेगळी होती. आज पुन्हा येऊन त्याने हट्ट केली होती. तिने वरकरणी हसत, दबक्या आवाजात त्याला दाटायला सुरुवात केली. आजही सर्वांसमोर त्याचा अपमान होऊ नये, याची काळजी घेत ती बोलू लागली, 'नाही. काल तुझा मान राखण्यासाठी ती तुझ्याशी खेळले पण आजही येऊन तू मला ऑकवर्ड स्थितीत टाकले आहेस.'

'त्यात ऑकवर्ड होण्यासारखे काय आहे?', त्याने विचारले.

'खूप काही. उगीच लफडं होईल. मला हे टाळायचे आहे', तिने त्याला स्पष्ट शब्दात समजाविले. 'लफडं म्हणजे काय?', तिच्या दाटण्याचा त्याच्यावर काही परिणाम झाल्याचे दिसत नव्हते.

'उगीच पेडगावचा शहाणा बनू नकोस. तुला सर्व काही माहिती आहे.' तिने आवाज दबकाच ठेवला,' आपण आता जेवढा वेळ बोललो त्यापेक्षा जास्त बोललो तर पाहणारे भलताच अर्थ काढतील. मी जातांना 'बाय' करीन, तूही कर म्हणजे पाहणाऱ्यांना वाटेल की कालच्या झालेल्या ओळखीनंतर आपण 'हाय बाय' केले. बस्स!' तिने त्याला सन्मानपूर्वक माघार घेण्याचा मार्ग दाखविला, 'मला तुझ्याबरोबर संबंध वाढविण्यात काहीही रुची नाही. पुन्हा मला भेटायचा प्रयत्न करु नकोस.'

तिने चेहऱ्यावर स्मित ठेवून डावी-उजवीकडे पाहिले. तिची वाट पाहत असलेल्या मैत्रिणीला हाताने इशारा केला. त्याला जोऱ्याने 'बाय' म्हटले व आपल्या टेबलाकडे खेळण्यासाठी निघून गेली. तिने मागे वळून पाहिले नाही. दुरुन पाहणाऱ्या तिऱ्हाइताला काही अप्रिय घडल्याची शंकासुद्धा आली नसती.

तिसऱ्या दिवशी त्याने तिला कॉलेजच्या गेटपाशीच गाठले. थोडया अंतरावर त्याचं मित्रमंडळ उभं होतं. त्याने तिला वाय. एम. सि. ए. मध्ये येण्याचे आमंत्रण दिले. आता मात्र कहर झाला होता. अजूनही त्याच्या मानमर्यादेची काळजी करत तिने दबक्या आवाजात पण जरब दाखवित त्याला 'गेट लॉस्ट' म्हंटले.

'माझं तुझ्यावर प्रेम बसलय', त्याने आपले मनोगत स्पष्ट केले. तिच्यावर त्याचा काहीही परिणाम झाला नाही. तिने त्याच्याकडे जळजळीत दृष्टीक्षेप करुन जाण्याचा प्रयत्न केला. तिचा रस्ता अडवून तो गयावया करु लागला.

'माझा रस्ता अडवू नकोस. मी तुझ्याबरोबर संबंध ठेवू इच्छित नाही. जाऊ दे मला', त्याच्या मित्रांना ऐकू जाईल अशा आवाजात ती ओरडली. त्याने ही परिस्थिती जाणून आपली वाट धरली. आपल्या मित्रांना सामोरे जाण्याचे त्याला धैर्य झाले नाही.

तिचा रस्ता त्या कंपूच्या दिशेनेच होता. ती त्यांच्याजवळ पोचली तेव्हा एकाने विचारले, 'काय झालं?' इतके झाले तरी तिच्या चेहऱ्यावरचे स्मित कायम होते. झालेल्या प्रसंगातली कटूता कमी करण्याचा ती प्रयत्न करीत होती.

'काही नाही.', ती म्हणाली. तिला तो विषय तेथेच संपवायचा होता.

'मग त्याला रस्ता अडवू नकोस, असे का म्हणालीस?' दुसऱ्याने विचारले.

'तुम्ही सर्व ऐकले आहे. मग उगीच काय झालं? कशाला विचारताहात?' तिने रागाने उत्तर दिले.

'आम्हाला तुझ्या तोंडून ऐकायचे आहे.' तिसरा म्हणाला.

'काय झालं?', तिने आक्रमक पवित्रा घेतला. तिच्या चेहऱ्यावर अजूनही काही झाले नसल्याचा भाव होता.

'जाऊ दे रे! आता तीच विचारतेय काय झालं?', असे चौथ्याने म्हंटल्यावर ते टोळकं निघून गेलं. तिने सुटकेचा श्वास सोडला.

चौथा

दिवस कॉलेजच्या उजव्या विंगच्या लॉबीतून ती जात होती. लायब्ररीत जाण्यासाठी ती उजवीकडे वळली. समोर कालचेच टोळके होते.

'काल काय झालं?', एकाने विचारले.

'बाळ रडत होतं का?', दुसरा म्हातारीच्या आवाजात म्हणाला.

'मी पण घेत होते लहानपणी', तिसरा खिदळत म्हणाला व हास्याचा जोरदार फवारा फुटला.

'तिचे डोके भरभर काम करु लागले. यांचा आज आपल्याला रडवायचा विचार दिसतो आहे. काय करावे?' ती मनात म्हणाली.

'या माझ्यामागे. मी सांगते तुम्हाला.', असे त्या टोळक्याला म्हणत तिने चटकन घूमजाव केले व ती डाव्या लॉबीत शिरली. ते तरुण तिच्या अनपेक्षित पवित्र्याने गोंधळले होते. भारावलेल्या अवस्थेत ते सगळे तिच्या मागोमाग जिना उतरले व डावीकडे वळले. ती प्रिन्सिपल साहेबांच्या कार्यालयासमोर येऊन उभी राहिली. मागोमाग मुले होतीच. ती चपराशाला म्हणाली, 'यांना येथे उभे ठेव. मी सरांशी बोलून येते.' चपराशाला काय होते आहे?, हे कळाण्याआधीच ती आत शिरली होती. नशिबाने केबिनमध्ये 'सर' एकटेच होते.

काही क्षणात ती बाहेर आली व चपराशाला ऐकू जाईल अशा आवाजात त्या मुलांना म्हणाली, 'ठीक आहे तुम्ही जाऊ शकता.' ते टोळकं अस्वस्थ झालेलंच होतं. पडत्या फळाची आज्ञा घेऊन त्यांनी पोबारा केला. सुटकेचा श्वास टाकून ती विरुद्ध दिशेला चालू लागली.

पाचवा

दिवस रविवार. सहावा दिवस सोमवार. संध्याकाळी ती जिमकडे चालली होती. उजवीकडे थोडया अंतरावर समोर व्हॉलिबॉल कोर्ट होते. नेट लागले होते. कॉलेजची टीम तिथे सराव करीत होती.

एका झाडाखालून परवाचं टोळकं पुढे आले; तिच्याबरोबर चालू लागले. ती चालत राहिली.

'काल सरांकडे तक्रार करुन तू चांगले नाही केलेस.', एकजण म्हणाला.

'मी तुमची तक्रार केली, हे तुम्हाला कोणी सांगितले?', तिने कोणाकडेही न पाहता विचारले.

'मग सरांच्या ऑफीसमध्ये कशाला गेली होती?', दुसऱ्याने विचारले.

'तुम्हाला वाटलं कि मी तक्रार करायला गेले होते?,' तिने आश्चर्य दाखवित विचारले, 'तक्रार? कशासाठी? तुम्ही काही केलंय का?' मुलं गाधळली. तिचा असा पवित्रा त्यांना अपेक्षित नव्हता.

'मी तर परवा तब्येत ठिक नव्हती म्हणून सुट्टी मागायला सरांकडे गेले होते.', ती निर्विकार चेहऱ्याने म्हणाली.

'सुट्टी मागायला सरांकडे जावे लागते?', एकाने उपरोधीक स्वरात तिला विचारले.

'का? तुम्ही परवानगी नाही घेत?', तिने भोळेपणाचा आव आणत विचारले. मुलांना बोलत ठेवून ती वेळ काढत होती. आज यांच्यापासून वाचण्यासाठी कोणती युक्ती योजावी, याचा विचार तिच्या मनात चालूच होता.

'मी सरांकडे तक्रार करायला पाहिजे होती कां?'

'परवा हिने आपल्याला बुद्धू बनविले', एकाने म्हंटले,' आज सोडायचं नाही.'

ही मुलं त्रास देण्याची तयारी करुन आलेले दिसताहेत. काय करावे? तेवढया वेळात ते सर्व व्हॉलिबॉल कोर्टजवळ पोहोचले होते. तिच्या मनाने एक बेत रचला. त्या मुलांना अनपेक्षित ती व्हॉलिबॉल कोर्टकडे भर्रकन वळली व व्हॉलीबॉल खेळाडूंकडे गेली. काय करावे?, हे न कळून तिच्या बरोबरीचे टोळके रस्त्यावरच थांबले. त्यांना ऐकू जाईल अशा आवाजात ती कॉलेजच्या व्हॉलिबॉल टीमशी बोलू लागली. 'ती मुलं तुम्हाला चॅलेंज करायला आली आहेत.

'चॅलेंज काय? ठीक आहे. अक्सेप्टेड. रस्त्यावर का उभे? चला मैदानात उतरा.' एक खेळाडू म्हणाला. त्या टोळक्याला खेळण्याशिवाय पर्याय उरला नव्हता. ते टोळकं खेळायला मैदानात उतरलं आणि तिने पोबारा केला. आजही आपले डोके वापरुन तिने स्वत:ला वाचविले होते.

'मनातून मात्र ती हादरली होती', हे प्रकरण तर खूपच शेकायला लागलय.'

तिने आपल्या जिवलग मैत्रिणीला ही कहाणी सांगितली. मैत्रिणीने तिलाच दोष दिला. 'बघ! सर्वांशी, हो सर्वांशी चांगले वागायचे, हे तुझे खूळ याला कारणीभूत आहे. त्या दिवशी टेबल टेनिस खेळायला नाही म्हंटले असते तर हे सर्व झालेच नसते.' मैत्रिण म्हणाली.

'अगं! दुसऱ्या दिवशी मी स्पष्ट शब्दात 'नाही' म्हणूनच तर सांगितलं. पहिल्या दिवशी 'नाही' म्हणून असे घडले नसते; हे तू कशाच्या बळावर म्हणतेस?', तिने आपला बचाव करीत विचारलं.

'पहिल्या दिवशीच्या 'हो' ने त्याला वाटले की तू त्याच्यावर फिदा झालीस', मैत्रिणीने आरोप कायम ठेवित म्हंटले.

'अगं पण मी काय सांगतेय? काही झालं तरी तो कॉलेजचा चॅम्प. सर्वांसमोर अपमानित करुन मला त्याचं मन दुखवायचं नव्हतं', ती म्हणाली.

'तेच तर मी म्हणतेय. तू त्याच्या मनाचा विचार केलास आणि त्याचं मन जिंकून बसलीस.', मैत्रिण म्हणाली.

'ठीक आहे. मी कबूल करते की माझ चांगलं वागणं भोवतंय मला. पण माझी घडणच तशी आहे, मी काय करु?', ती म्हणाली.

'त्या दिवशी सरांना का नाही सांगितलं?'

'सरांना काय सांगू? तो मुलगा माझ्या प्रेमात पडला आहे म्हणून? आणि त्याचे पेंद्या, गोंद्या सवंगडी या गौळणीला छळताहेत म्हणून?', ती बोलू लागली,'' अगं! कॉलेजातली मुलं आपल्याला माहित आहेत. टारगटपणा करतात पण अगदी मवाली नाहीत, हे तूही मानशील.' मैत्रिणीने मान डोलावून होकार भरला.

'सरांना सांगून बभ्रा झाला असता. वर नेहमीसाठी त्या टोळक्याशी वैर घ्यावं लागलं असतं, असं मला वाटलं म्हणून मी सरांना सांगितलं नाही.' ती म्हणाली.

'सामोपचाराने या प्रकरणाला सुरुवातीलाच दाबावे म्हणून त्या टीटी चॅम्पला, मानहानी न होता, माघार घ्यायची संधी दिली, हे माझ्या दृष्टीने तरी चुकीचे नाही;' या टोळक्याला असेच चांगले वागून रस्त्यावर आणायचा मी प्रयत्न करतेय. कॉलेजात येणाऱ्या सर्व मुलांना 'लातोके भूत' नाही मानत मी. बोभाटा न करता या पोरांना माणसांसारखं वागवून आपली सुटका करुन घ्यायची आहे मला.', तिने आपली फिलॉसफी सांगितली.

'पण काही म्हण. मुलीच्या जातीनें एकटे जाऊच नये', तिची मैत्रिण तिच्या फिलॉसफीने प्रभावित न होता म्हणाली.

'अगं पण शक्य असेल तेथे आपण ग्रुपमध्येच तर हिंडतो. काही ठिकाणी, काही वेळा एकटेही जावे लागते. आजूबाजूला लोक असतांना एकटे जाता आले नाही तर मोगलाई आली, असेच म्हणावे लागेल', ती उद्वीग्न होऊन म्हणाली.

त्या दिवशी ती अशी बोलली पण नंतर तिला आपल्या आईने दिलेला उपदेश आठवला. वेळ मिळेल तेव्हां ती उपदेश करीत असते. एक दिवस तिने मोगलाईचे उदाहरण दिले होते.

त्या काळी 'जिसकी लाठी उसकी भैस' होत असे. त्या काळी काळया म्हशीसाठी जर लोक काठ्या उगारायला कमी करायचे नाहीत. तर सुंदर स्त्री दिसल्यावर काय करत असतील, याचा आपण अंदाज लावू शकतो, असे आई म्हणाल्याचे तिला आठवत होते.
तेव्हा कुंपणच गवत खात होतं म्हणून मोगलाई सर्वत्र पसरली होती. मोगलाई ही एक मानसिक अवस्था आहे. तिला पोषक असे वातावरण तयार होताच ती जन्म घेते आणि स्त्रीच त्याला बळी पडते. म्हणून मुलींनी सतत आपले सहावे ज्ञानद्रीय 'ऑन' ठेवून सतर्क राहायला पाहिजे, असेही आईने सांगितले होते.

त्या दिवसानंतर ती सतत मैत्रिणींच्या घोळक्यात राहू लागली. मैत्रिणींची साथ मिळावी म्हणून आवडते टेबल टेनिस सोडून ती बॅडमिंटन खेळू लागली. तिचे दैनंदिन आयुष्य मैत्रिणींची साथ मिळण्यावर अवलंबून राहू लागले. एक दिवस ती आपल्या मैत्रिणीला म्हणाली 'अगं! मी तर स्वत:ला कैदेतच जखडून ठेवले आहे. माझ्या कॉलेज जीवनातला गोडवाच नाहिसा झाला आहे. जन्मभर मला माझ्या अगतिकतेचा कडवटपणा जीभेवर चाखत जगावे लागेल. त्या टोळक्याला दुरुन पाहूनच माझी कैदेची पकड घट्ट होत चालल्याचे मला जाणवू लागले आहे. माझा प्रश्न सुटायच्या ऐवजी जास्तच गहन होत चालला आहे.' बोभाटा न होता प्रश्न सुटणे तिच्या फिलॉसफीच्या दृष्टीने महत्वाचे होते. 'काही तरी केलेच पाहिजे'. तिच्या मनाचं 'सर्च इंजिन' रामबाणी उपाय शोधायला लागले.

घरी इंटरनेटवर, वेळ घालविण्यासाठी ती, फुलपाखरांसारखी, या वेब-साईटवरुन त्या वेब-साईटवर भिरभिरत होती. एका वेब-साईटवर तिला एक लिंक दिसली. तिने तिथे क्लिक केले. तिला ती वेब-साईट खूप आवडली. त्या साईटच्या होमपेजवरुन ती आत शिरली. मायनगरीत शिरलेल्या दुर्योधनासारखी तिची अवस्था झाली. इथे मात्र तिच्याकडे पाहून हसण्यासाठी, द्रुपद राजाने वळण न लावलेली, द्रौपदी नव्हती, हे बरे होते. महाभारत घडले नाही. पण काहीतरी नक्कीच घडले. हो! हो! थोडा धीर धरा. मी सांगतोच आहे, काय घडले ते.

तिच्यापुढे उभे ठाकलेल्या प्रश्नाचे संभावित उत्तर. या साईटच्या भ्रमणात साकार होऊं लागले. तिने साईटच्या डायरेक्टरशी भेटण्याची अपॉइंटमट घेतली. आठ दिवसांनी व्हीडिओ

कॉन्फरन्स झाली. कम्प्यूटरवर एकमेकांना 'प्रत्यक्ष' भेटल्याने तिचे काम सोपे झाले. तिने आपला प्रॉब्लेम सांगितला व ती कंपनी तिला कशी मदत करु शकते, याचा आराखडा सांगितला. तिला आठ दिवसांनी पुन्हा भेटण्याची वेळ देण्यात आली. कंपनीने तिने दिलेल्या माहितीची कसून तपासणी केली. तिच्या कल्पनेचा व्यावसायिक दृष्टया विचार केला. तिची 'आयडिया' तिचा वैयक्तिक प्रश्न सोडविण्यासाठी संकुचित स्वरुपाची होती. त्या कंपनीच्या व्यापारी डोक्याने तिच्या कल्पनेच्या बी ला आपलं खत-पाणी घालून एका मोठया कल्पवृक्षाचं रुप दिलं. हे काम नीट हाताळलं तर या वृक्षाला अक्षरश: सोन्याची पाने लागणार होती. तिच्या बरोबरच्या दुसऱ्या भेटीत तिचा आराखडा बेताचं रुप घ्यायला लागला.

'आह-का-हिम्मत.कॉम' ही साहस आणि धाडस या दोन गोष्टींची विक्री करणारी, नव्यानेच सुरु झालेली, भारतीय कंपनी. या कंपनीची डायरेक्टर आहे मिकी वाटाणे. पर्वतारोहण, बंजी जंपींग, व्हाइट रिव्हर कनोइंग, पॅरा-सेलिंग. असे उपक्रम घडवून आणण्यात या कंपनीचा हातखंडा आहे.

येत्या 15 ऑगस्ट 2000 ला तिच्या कॉलेजच्या पटांगणातल्या ध्वजस्तंभावर, एका नाविन्यपूर्ण, अदभूत 'रिले' द्वारे, तिरंगा फडकाविण्याचा घाट मिकी वाटाणेने घातला होता. एक दिवस मिकी, आपल्या 'वॅगन आर' मध्ये आपल्या कॅमेरामनला घेऊन, कॉलेजमध्ये पोहोचली. कॉलेज मॅनेजमेंटला तिने आपल्या व्यक्तिमत्वाने प्रभावित केले. कॉलेज मॅनेजमेंटने तिच्या स्वातंत्र्यदिन उपक्रमाला तत्वत: मान्यता दिली. कॉलेजला काहीही खर्च पडणार नव्हता. त्या कार्यक्रमाची स्पॉन्सोरशिप मिकीची कंपनी अरेंज करणार होती. जानेवारीत होणाऱ्या कॉलेज गॅदरींगसाठी रु.५०,०००/- देण्याची तिची तयारी होती. पन्नास हजार रुपयांनी असलेला थोडाफार विरोधही पार विरघळला.

दुसऱ्या दिवशी कॉलेजचे प्राध्यापक, विद्यार्थी व कर्मचारी यांच्या, कॅमेरासमोर, मुलाखती घेतल्या. दर रविवारी या मुलाखतींच्या क्लिप्स एका चित्रवाहिनीवर, प्राईम टाईममधे, झळकणार होत्या. रिलेद्वारे ध्वजारोपण करण्यासाठी एक विद्यार्थी व एक विद्यार्थिनी निवडण्यात येणार होते. त्या साठीच मुलाखती घेतल्या जात होत्या. निवडलेल्या व्यक्तींची नावे गुप्त ठेवण्यात येणार होती. ध्वजवंदनानंतर त्यांची ओळख जाहीर करण्यात येणार होती.

निवडलेला तरुण विद्यार्थी एका हेलिकॉप्टरमधून तिरंगा ध्वज घेऊन बंजी जंपींग करणार होता. उडी घेतल्यानंतर तो जमिनीपासून शंभर फुटावर ध्वज फडकावित उलटा लटकणार होता. निवडलेली तरुणी, ध्वज घेण्यासाठी एक उंच शिडीने वर चढणार होती. त्यानंतर दोघेही खाली उतरून ध्वजारोपण करणार होते. त्यानंतर ध्वजास मानवंदना, असे त्या दिवशीच्या कार्यक्रमाचे स्वरुप होते.

दुपारी चारच्या सुमारास मिकीने टेबल टेनिस चॅम्पची मुलाखत घेतली. आधीच ठरल्याप्रमाणे मिकीने त्याला हरभऱ्याच्या झाडावर चढविले. या धाडसी कार्यक्रमासाठी कॉलेजच्या बहुतांश व्यक्तींनी त्याचेच नाव घेतले, असे सांगितल्यामुळे अपेक्षे प्रमाणे तो हुरळून गेला. बंजी जंपींगसाठी त्याचीच निवड होण्याची शक्यता मिकीने बोलून दाखवली. निवडलेल्या तरुणीची ओळख सांगण्यास मात्र मिकीने सपशेल नकार दिला. धाडसी युवक व साहसी युवती कोण? हे प्रश्नचिन्हच तर त्या दिवशीचे मोठे आकर्षण ठरणार होते. साहसी

युवती कोण?, हे तर तुम्ही नक्कीच ओळखले असेल. आपल्या टीटी चॅम्पला मात्र हे ध्वजवंदनानंतर कळणार होते.

भारत प्रजासत्ताक झाल्यानंतरचा आज, 15 ऑगस्ट 2000ला एक्कावनावा स्वातंत्र्य दिन. कॉलेजचे मैदान खचाखच भरले होते. आजच्या नाविन्यपूर्ण ध्वजारोहण समारंभासाठी विद्यार्थी व पालकवर्ग उत्साहाने तेथे आला होता. शेजारच्या घरांच्या बाल्कन्या व टेरेस व जवळच्या झाडांच्या फांद्याही प्रेक्षकांनी भरल्या होत्या.

ठीक सकाळी सात वाजता मैदानावरच्या आकाशात हेलिकॉप्टर आले. तीनशे फुटावरून भगवा ट्रॅकसूट घातलेल्या तरुणाने बंजी-रोप बांधून जमिनीकडे सूर भरला. त्याच्या धाडसाने अवाक् झालेल्या प्रेक्षकवर्गाला स्वत:च्या हृदयाचे स्पंदन ऐकू येत होते. थोडयाच वेळात जमावाने टाळयांच्या गडगडाटाने युवकाचे अभिनंदन केले. हेलिकॉप्टर हळू हळू खाली आले. युवक आता शंभर फुटावर, उलटा लटकून, तिरंगा फडफडवित होता. दोराच्या टोकाला लटकलेला युवक पेन्डुलम सारखा डोलू लागला.

त्याच वेळी बँडने 'कदम कदम बढाए जा' या गीताची धून वाजविण्यास सुरुवात केली. त्यांच्या ड्रमबीटची साथ देत एका युवतीने, हिरव्याकंच ट्रॅकसूटमध्ये, एका अतिउंच शिडीच्या पायऱ्या चढायला सुरुवात केली. एका उत्साही व्यक्तीने पायऱ्यांची 'गिनती' मोठया आवाजात सुरु केली. हळूहळू हे लोण सर्वत्र पसरले. सर्व समुदाय पंचवीस,.... सव्वीस,.. सत्तावीस. असा चढत्या भाजणीचा घोष करु लागला. ती तरुणी जसजशी वर जाऊ लागली तसतशी शिडी जास्तच लपलपू लागली. ती तरुणी शिडी चढत होती पण भीतीचे लहान लहान गोळे लोकांच्या छातीत गोलगोल फिरायला लागले होते.

ऐंशी ..... पंचाऐंशी ..... नव्वद. आणखी दहा पायऱ्या आणि शिडीचा उच्चबिंदू येणार होता. इकडे त्या दोराच्या शेवटी लटकलेल्या तरुणाचे पेंडुलम. सारखे डोलणे बंद झाले होते. शिडीच्या ठीक वर तो तरूण स्थिरपणे लटकला होता. त्याने फडफडणारा ध्वज खाली केला. ध्वजाची काठी शिडीच्या थोडयाशाच वर, फूट-दिड फुटावर, पोहोचत होती.

ब्याण्णव,... त्र्याण्णव, ...चौऱ्याण्णव. तिचा उंच केलेला हात शिडीच्या शेवटच्या पायरीवर पोहोचला होता. त्याच्या वर एक-दिड फुटावर असलेली ध्वजाची काठी तिला हस्तगत करायची होती. शिडी खूपच लपलपत होती पण तिच्या लपलपण्यातही लय होती. ती लय डोक्यात साठवून ती एक पायरी वर चढली. मैदानातून टाळयांचा तुरळक ध्वनी आला. बहुतेकांचा जीव घशात येऊन अडकला होता; काहीजणांच्या हाता पायांना मुंग्या आल्या होत्या. खूप वेळ वर केलेल्या मानेचे दुखणे, समोर चाललेल्या उत्तेजक प्रदर्शनापुढे, आपली मान वर काढू शकत नव्हते.

लपलपणारी शिडी ध्वजाखाली येण्याअगोदरचा क्षण पकडून ती तरुणी एक पायरी चढली व तिने शिताफीने ध्वजाची काठी पकडली. शिडी, तरुणी, ध्वज, तरुण व बंजी-दोर एकसंध होऊन लयीत झुलू लागले.

आपला टी टी चँप त्या तरुणीची धडाडी बघून प्रभावीत झाला होता. ती कोण आहे?, हे पाहण्याची त्याची उत्सुकता आणखीनच वाढली. तिचा चेहरा पाहण्याचा त्याने प्रयत्न केला पण त्याच्याच प्रमाणे तिनेही हेल्मेट घातलेले होते. त्याला आणखी थोडा वेळ वाट पाहावी लागणार होती.

तरुणीने ध्वज नीट पकडला आहे, याची खात्री करुन त्याने ध्वजावरची आपली पकड सोडली. ध्वज-हस्तांतर पार पडले होते. सर्व प्रेक्षकांनी टाळया वाजवून त्या क्षणाचे स्वागत केले. शिडी हळूहळू खाली येऊ लागली. हेलिकॉप्टरही त्या तरुणाला मैदानात उतरविण्यासाठी खाली

उतरु लागले. बंजीदोरातून आपली सुटका करुन तरुण धावत शिडीपाशी पोहोचला. तेथे आपल्या उजव्या हातात फडफडणारा ध्वज घेऊन ती त्याची वाट पाहत होती. आपला चॅम्प तिच्या उजव्या बाजूला येऊन उभा राहिला. डाव्याहाताने त्याने पण ध्वजकाठी धरली व लगेच दोघेही बँडच्या ठेक्यावर 'कदमसे कदम' मिळवित ध्वजस्तंभाकडे गेले.

तेथे प्रिन्सिपल व प्रोफेसर वृंद त्यांच्याकडे कौतुकाने पाहत होते. ध्वजस्तंभावर ध्वजारोहण करुन दोघेही प्रिन्सिपल सरांच्या बाजूस येऊन उभे राहिले. ध्वजाला मानवंदना झाली. राष्ट्रगीत म्हणण्यासाठी आज सर्वांमध्ये जणू चढाओढ लागली होती. हजारोंच्या समुदायाने मोकळेपणाने म्हंटलेल्या राष्ट्रगीताने आसमंत दुमदुमून गेला. टाळयांचा प्रचंड गडगडाट सर्वांच्या उत्साहाला साक्षी होता.

मिकी वाटाणे व्यासपीठावर, हातात कॉर्डलेस माइक घेऊन, आवाज कमी होण्याची वाट पाहत उभी होती; हात वर करुन सर्वांना शांतता प्रस्थापित करण्याची विनंती करीत होती. थोडया वेळाने तिने बोलायला सरुवात केली.

'बंधू आणि भगिनींनो, व माझ्या मित्र मैत्रिणींनो, तुम्ही उत्सूकतेने ज्या क्षणाची वाट पाहात आहात तो क्षण येऊन ठेपला आहे. तुमचा वेळ न घेता मी आजच्या साहसी तरुणाला स्वत:च आपली ओळख करुन देण्याची विनंती करते.'' मिकीने कॉर्डलेस माईक त्याच्या हातात दिला.

त्याने हेल्मेट काढले. क्षणात सर्वांना त्याची ओळख पटली. कर्णोपकर्णी त्याचे नाव सर्वांना समजले. त्याने समुदायाला संबोधिले; आपल्या अनुभवातली चित्तथरारकता थोडक्यात वर्णन केली; सर्वांना धन्यवाद दिले व हातातील माईक आजच्या नायिकेकडे सुपूर्द केला. तिचा परिचय जाणण्यासाठी त्याचीही उत्सूकता शिगेला पोहोचली होती.

डोक्यावरचे हेल्मेट न काढता तिने सर्वांचे आभार मानले. आपल्या रिले-साथी तरुणाच्या धाडसाचे मन:पूर्वक कौतूक केले व असा साहसी शूर तरुण, आज 15 ऑगस्ट 2000 ला असलेल्या रक्षाबंधनासाठी, भाऊ म्हणून मिळाला याबद्दल आनंद व्यक्त केला.

'अरे! खरेच की!! स्वातंत्र्य दिनी रक्षाबंधन येणे म्हणजे एक अपूर्व सुयोगच समजायला हवा.'' लोक आपसात कुजबुजू लागले.

कुजबूज कमी होऊन शांती येताच तिने तरुणाला हात समोर करायला सांगितले व हात पुढे येताच तिने, आपल्या जवळ मुद्याम ठेवलेल्या, हिरव्या दुपट्ट्याने त्याच्या हातावर राखी बांधली व माइक वर म्हणाली, 'रक्षाबंधनाच्या या पवित्र दिवशी मी यांना आपले बंधू मानून राखी बांधते व आपल्या रक्षणाची जबाबदारी यांच्यावर सोपविते.' व तिने आपले हेल्मेट काढले. 'अरे! ही तर ती!!' कुजबुजीने तिची ओळख सर्वांपर्यंत पोहाचली. टाळयांची फैर झडली. दोघांच्याही धाडसाचे लोक मुक्तकंठाने प्रशंसा करु लागले. त्यांच्या साहसी कृत्याने लोकांच्या डोळयाचे पारणे फेडले होते.

तिचा चेहरा पाहील्यावर त्याला आश्चर्याचा धक्का बसला. ती इतकी साहसी असेल, असे त्याला वाटले नव्हते. सर्वांसमोर तिने त्याला भाऊ बनविले होते. त्याने प्रियकर म्हणून देऊ केलेले प्रेम तिने स्पष्ट शब्दात नाकारले होते. मित्रांकरवी पुरवलेला पिच्छा तिने शिताफीने हाणून पाडला होता. आज काही आगळ्या-वेगळया पद्धतीने तिने त्याला बहिणीचा स्नेह देऊ केला होता. त्याच्या अपक्व वागणुकीसाठी तिने त्याला माफ केले होते. तिला जणू काही सांगायचे होते कि झाले गेले ते विसरुन जायला ती तयार आहे.

प्रेमात जबरदस्तीला स्थान नाही, हे त्याच्या आज लक्षात आले. सन्मानपूर्वक माघारीची तिने त्याला संधी दिली होती. आपल्या अशा वागण्याला बहिणच माफ करु शकते, हे त्याच्या लक्षात आले. 'तसेही बायकोला लागणाऱ्या गुणांपेक्षा बहिणीला लागणारे गुणच हिच्यात जास्त आहेत. आमच्या दोघांच्या पत्रिकांचे गुणमिलन नक्कीच विळी-भोपळयाचं निघालं असतं.'

हे सर्व विचार विद्दूत गतीने त्याच्या मनातून गेले. आश्चर्याने उघडेच राहिलेले ताड त्याने बंद केले; चेहऱ्यावर स्मित झळकाविले व तिच्या हातातला माईक घेऊन तो म्हणाला, 'नमस्कार मंडळी.', मैदानात शांतता पसरली. 'या माझ्या लहान बहिणीने राखी तर बांधली पण त्यानंतर मोठया भावाला वाकून नमस्कारही करायचा असतो, हे ती विसरलेली दिसतेय.' हे ऐकून मैदानात खसखस पिकली.

त्याने दाखविलेला ओव्हरस्मार्टनेस तिच्या लक्षात आला. तिने त्याच्याकडे पाहिले! त्याच्या डोळयात शरारती मिस्किलपणा होता. अगदी भावाला शोभेल असा. 'बहिणीसमोर ओव्हरस्मार्ट वागला नाही, तो भाऊ कसला!', ती मनात म्हणाली. पण आज वाकून नमस्कार करायला तिची हरकत नव्हती.

ती जिंकली होती.

+++